

Opprettelse av juridiske dokumenter innen familieretten

Slik skriver du samlivsavtale

Tema

- Lovreglene for samboere
- Hvorfor er det så viktig for samboere å skrive avtaler?
- Hvordan skrive avtaler mellom samboere

Hvorfor skrive samlivsavtale

- Fordi alt annet er bingo – en aner ikke hva som kan skje!
- Klargjøring av de økonomiske forholdene er viktig mellom partene
- Med tanke på et eventuelt samlivsbrudd
- Med tanke på dødsfall
- Hvem eier hva og hvem arver?
- Hvem har ansvaret for gjeld – internt og eksternt?
- Skattemessige forhold
- Kan også være viktig for forholdet – skaper trygghet

Samboeres status i dag

- Fremdeles to atskilte rettssubjekter i langt større grad enn ektefeller
- Kun en liten del av lovverket tar hensyn til at de er kjærester/livsledsagere med felles prosjekter
- En viss tilnærming de senere år:
  - meldepliktige samboere
  - begrenset arverett
  - begrenset rett til å sitte i uskiftet bo
  - implementert i odelsloven ved sameie
  - krav om megling ved barnefordeling
  - fritak for dokumentavgift i noen situasjoner

Samboere ikke likestilt med ektefeller

- Fortsatt egne regler for ektefeller:
  - Felles ligning
  - Felles næring – enkeltpersonforetak
  - Ekteskapsloven
  - Bedre arverett
  - Større rett til å sitte i uskiftet bo
  - Bedre vern i odelsloven
  - Generelt fritak fra dokumentavgift
  - Gjenlevendepensjon – etter folketrygden
  - ”Arver” pensjonspoeng
  - Enkepensjon – etter private ordninger

Fordeler som samboere:

- Mulighet til å ansette hverandre
- Høyere trygdeytelser

Arverett mellom samboere

- Arverett direkte etter loven er helt og holdent avhengig av at partene har/har hatt eller venter barn
- Uten barn ingen automatisk arverett
- Arveretten for øvrig er betinget av at det er skrevet testament
- Kan etter 5-års samliv uten barn testamentere minstearven til samboer (4G) slik at samboeren kommer «først i køen» foran livsarvinger
- Uskifte er kun mulig for samboere med felles barn – har/har hatt eller venter

Dokumentasjonsproblemer

- Hvordan dokumentere en hva en eier?
- Hvordan dokumenteres gjeldsforhold?
- Intern og ekstern gjeld
- Ofte kaotiske tilstander uten en god avtale

Rettsregler som regulerer forholdet

- Sameieloven
- Selskapsloven
- Avtaleloven
- Husstandsfelleskapsloven
- Arveloven
- Ekteskapsloven
- Skifteloven
- Odelsloven

Sameielovens hovedregel om sameiepartens størrelse

- § 2 - *"Er det ikkje grunnlag for anna, skal sameigarane reknast for å ha like stor part kvar"*
- Gjelder uavhengig av finansieringsform – egenkapital eller lån
- Uten avtale er rådigheten like stor for begge
- Den som mener å eie en større part/alt har bevisbyrden for dette

Uformelt samliv

- Fra ”one night stands” til ”fast følge”
- Når bør en begynne å formalisere?
  - flytter sammen
  - kjøper noe sammen
  - deler kostnader
  - blander økonomi
- Sameier oppstår ubevisst

Den ubevisste fase

- Varer lenge for mange
- For noen livet ut
- Kun mellom 10-20 % av samboere reguler de økonomiske forhold skriftlig
- De underliggende økonomiske forhold er kaotiske
- Kommer til syne ved samlivsbrudd eller død
- Kan tape mye (mange eksempler på dette)

Måter sameie kan oppstå på

- Bestemmelser fra tredjemann
- Avtale mellom samboere
- Bidrag til ervervet
- Sammenblanding av økonomi

Bestemmelser fra tredjemann

- Gave til begge?
- Gavesalg – felles finansiering av kjøpesummen
- Testamentariske bestemmelser
- Mottakers tilknytning til giver
- Til felles bruk
- Til den ens konkrete bruk
- Presumpsjon for at større gaver fra egen familie er eneeie

Bidrag til ervervet

- Konkret kontantinnskudd
- Bidrag gjennom arbeid
- Slektningers arbeid (eks: far er snekker)
- Ansvarlig for gjeld anvendt til kjøp av gjenstanden
- Har betalt andre utgifter som har ført til en besparelse for den andre

Samlivsavtaler

Avtaleformer

- Muntlig avtale
- Skriftlig avtale
- Avtale vedrørende enkelt(e) objekter
- Avtaler vedrørende lån og gjeld
- Samlivsavtale/kontrakt
- Må skrive skriftlige avtaler!

Samlivsavtaler

- Skal regulere de private forhold
- Yrkesmessige/næringsmessige forhold bør reguleres i en egen frittstående avtale – selskapsavtale
- Hvem eier hva
- Ansvar for gjeld
- Fordeling av utgifter
- Oppgjørsregler

Formål

- Etablere sameie
- Unngå ufrivillig sameie
- Gjensidig sikring
- Regulere de økonomiske forhold under samlivet
- Gi klare oppgjørsregler ved samlivsbrudd
- Gi føringer for oppgjør ved død – sammen med gjensidig testament

Hvem eier hva?

- Hjemmelsforhold kontra reelle eierforhold
- Bør søke å bringe hjemmelsforholdet i pakt med eierforholdet
- Bankkonti, aksjer og verdipapirer

Ansvar for gjeld

- Gjeld og eiendomsforhold bør knyttes sammen
- Gjeld og eiendomsforhold behøver ikke å stå i forhold til hverandre
- Fordele ansvaret innad og utad
- Kausjon

Gjeld samboere i mellom

- Bør dokumenteres
- Gjeldsbrev
- Investeringer i/lån til den andre samboerens eiendom bør sikres med pantobligasjon

Lønn, inntekter og utgifter

- Hva tjener den enkelte
- Andre inntekter
- Den enkeltes utgifter
- Belyser partenes økonomi
- Kan klargjøre forholdene ved et senere oppgjør

Fordeling av daglige utgifter

- Felles eller atskilt økonomi
- Hvem betaler hva
- Balanse
- Regnskapsføring mellom parten ?

Forsørgerplikt

- Omsorg
- Sikkerhet
- Kan ikke senere gå tilbake å kreve noe for dette
- Lovfestet for ektefeller

Tidligere forhold

- Bør være oppgjort før samlivsavtale skrives
- Tidligere uskiftebo bør være skiftet
- Bør nevnes i avtalen
- Implementering av barn fra tidligere forhold

Eierfortegnelse

- Liste over hvem som eier hva
- Særlig innbo og løsøre
- Innbo av en hvis verdi
- Må ajourføres jevnlig
- Hva er viktig å få med seg ut ved et brudd?

Oppgjørsregler

- Oppgjør med bank
- Søke å bli kvitt lån på eiendeler den andre overtar
- Betaling
- Overtagelse av gjeld
- Overtagelse av gjenstander
- Tidsfrister
- Hjemmelsoverføring/omregistrering

Barn

- Det kan ikke avtales om barnefordeling på forhånd
- Kan være lurt å ta med hvordan særkullsbarn skal implementeres økonomisk i familien

Samlivsbrudd

Samlivsbrudd

- Finnes en avtale legges den til grunn
- Må ellers ta utgangspunkt i den generelle lovgivningen (finnes ingen «samboerlov» som regulerer oppgjøret)
- Rettspraksis kan gi føringer

Sameie eller vederlagskrav?

- Dersom det ikke kan dokumenteres/bevises sameie i en gjenstand er et alternativ å kreve vederlag for den økonomiske verdi man mener å ha tilført gjenstanden
- Sameie er alltid best – gir medbestemmelsesrett og sterkere rett til å overta gjenstanden
- Følger av sameieloven og rettspraksis

Vederlagskrav

- Vurderes ut i fra er berikelseskriterium
- Samboeren må ha blitt rikere på grunn av den andres fysiske eller kapitalmessige innsats
- Verdiene må være i behold
- Regner inn husleie ved felles bruk av den andres eiendom
- Sammenligner med tilsvarende forhold for ektefeller (ekteskapsloven og rettspraksis)

Vederlagskrav

- Strengt krav blir stilt for rett til vederlag i den andres formue
- Den som krever vederlag har bevisbyrden for at dette er riktig
- Aktuelt både ved samlivsbrudd i levende live og ved død
- Alternativ til vederlagskrav kan være dokumentasjon/bevis for sameie

Barn

- Forhåndsavtaler vedrørende barnefordeling har ingen betydning ved samlivsbrudd
- Tvungen megling som for ektefeller
- Egne domstoler ved tvist
- Å avtaler hvordan de økonomisk utgiftene til særkullsbarn skal håndteres under forholdet kan være smart

Takk for oppmerksomheten!

Kontakt detaljer:

Navn: Jan H. Bangen

Epost: jan.bangen@skatt.no

Mobil: 958 93 917